

EVROPSKÁ KOMISE

Brusel 21. 01. 2019

C(2019) 121 final

Vážený pane předsedo,

Komise by ráda poděkovala Senátu Parlamentu České republiky za jeho stanovisko k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa a stanoví pravidla pro účast a šíření výsledků (COM(2018) 435 final), a k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zavedení zvláštního programu, kterým se provádí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa (COM(2018) 436 final).

Návrhy spojené s programem Horizont Evropa vycházejí z předpokladu, že výzkum a inovace dokáží uskutečnit priority občanů a zvýšit produktivitu a konkurenceschopnost Unie. Program Horizont Evropa stojí na třech pilířích (Otevřená věda, Globální výzvy a konkurenceschopnost průmyslu a Otevřené inovace) a doprovází jej různá opatření na posílení Evropského výzkumného prostoru.

Komise by ráda touto cestou poskytla ke svým návrhům několik vysvětlení v připojené příloze a věří, že tím rozptýlí obavy Senátu. Komise doufá, že tato objasnění jsou dostatečnou odpovědí na připomínky Senátu, a těší se na další pokračování politického dialogu.

S úctou

*Frans Timmermans
první místopředseda*

*Carlos Moedas
člen Komise*

*Vážený pan Jaroslav KUBERA
předseda Senátu
Valdštejnské náměstí 17/4
118 01 PRAHA 1*

Příloha

Komise pečlivě posoudila veškeré připomínky, které Senát ve svém stanovisku vyjádřil, a připojuje následující vysvětlení.

Ke strategickému plánování: Komise souhlasí s tím, že navrhované strategické plánování tvorby pracovních programů v rámci programu Horizont Evropa by mělo být transparentní a otevřené zapojení zúčastněných stran, jak je uvedeno v návrhu Komise, zejména v příloze 1 zvláštního programu.

K výzkumným infrastrukturám: Evropské strategické fórum pro výzkumné infrastruktury (ESFRI) vymezuje v rámci aktualizace svých plánů velké evropské výzkumné infrastruktury, které mají zjevnou evropskou přidanou hodnotu a které jsou sdíleny několika členskými státy. Proces vymezování těchto infrastruktur pro příslušný plán zahrnuje rozbor vědeckého záměru, politické podpory, plánu řízení a obchodního plánu pro budování a provoz, včetně způsobu, jakým se budou členské státy dělit o náklady. Komise může poskytnout podporu na přípravu budování těchto výzkumných infrastruktur a na posílení jejich udržitelnosti. V rámci stávajícího rámce politiky soudržnosti na období 2014–2020 lze na podporu výzkumných infrastruktur podle potřeby využít i evropské strukturální a investiční fondy za předpokladu, že existuje a byla přijata vnitrostátní nebo regionální strategie pro inteligentní specializaci a víceletý plán pro sestavování rozpočtu a stanovení pořadí důležitosti investic souvisejících s prioritami Unie, a případně Evropského strategického fóra pro výzkumné infrastruktury. Komise však nemůže poskytnout podporu na provozní náklady těchto výzkumných infrastruktur, jelikož ta je v kompetenci členských států.

K přidané hodnotě Evropské unie spojené s rámcovým programem: Přidaná hodnota Evropské unie v oblasti financování výzkumu a inovací na úrovni Unie byla podrobně analyzována v průběžném hodnocení programu Horizont 2020. Bylo přesvědčivě prokázáno, že s celým rámcovým programem je spojena významná přidaná hodnota. Tak tomu bylo zejména u hledisek, jako jsou vazby spolupráce vytvořené na základě projektů spolupráce, ale i v rámci kontinentální soutěže v excelenci, kterou zajišťují nástroje s primárně jedním příjemcem, jako je Evropská rada pro výzkum. Tato otázka byla rovněž jedním z klíčových kritérií pro posouzení dopadů ex ante, které bylo provedeno v rámci příprav na návrh programu Horizont Evropa.

K propojení se vzděláváním: Propojení vědeckého výzkumu a inovací se vzděláváním je důležitá zásada, která je jádrem rámcových programů. Zabývá se jím zejména Evropský inovační a technologický institut (EIT) a jeho celoevropská partnerství mezi předními univerzitami, výzkumnými laboratořemi a společnostmi, tj. znalostními a inovačními společenstvími, tvořícími tzv. „znalostní trojúhelník“.

Řada po sobě jdoucích rámcových programů (včetně budoucího programu Horizont Evropa) zajišťuje podporu v oblasti společenských a humanitních věd, jednak pojímaných samostatně, jednak začleněných do jiných oblastí výzkumu a inovací. Cílem je posílit dopady, jichž lze dosáhnout v rámci systémového přístupu.

K účasti univerzit: V rámci programu Horizont 2020 bylo asi 14 miliard EUR z celkového příspěvku Evropské unie na vyšší a střední vzdělávání věnováno na přibližně 13 000 financovaných projektů. V rámci pilíře „Posílení Evropského výzkumného prostoru“ zavádí program Horizont Evropa koncepci modernizace akademického výzkumu a inovací prostřednictvím mechanismů pobídek a odměn, které podporují zavádění otevřené vědy a otevřených inovačních postupů a podnikání. Cílem je řešit potřebu akademické obce přijmout otevřenou vědu a otevřené inovační postupy, jako je otevřený přístup, dohledatelné, přístupné, interoperabilní a opětovně použitelné údaje (FAIR), pilotní zavádění cloud computingu, integrita výzkumu, ale také si osvojit dovednosti a kompetence v rámci otevřené vědy, inovativní interdisciplinární výzkum a meziodvětvové, digitální a podnikatelské dovednosti výzkumných pracovníků. Tyto cíle doplňují pilotní projekt „Evropské univerzity“, v jehož rámci budou podporovány dlouhodobé strategie špičkového vzdělávání, výzkumu a inovací. Program Horizont 2020 již podporuje vědeckou excelenci v Evropě a přispěl k pozoruhodným vědeckým průlomům. Latku však musíme posouvat výše skrze průlomové inovace, jež vytvoří tržní příležitosti a budou mít zásadní význam pro budoucí růst a zaměstnanost. Smyslem není přesunout těžiště rozpočtu ze základního výzkumu na inovace, ale vytěžit ještě více z financování inovací. Získat více by se dalo z klíčových složek úspěchu Evropské rady pro výzkum, například z vytvoření prestižní značky zaměřené na excelenci, která by kladla silný důraz na přístup zdola nahoru.

Cílem pilíře „Otevřené inovace“ v rámci programu Horizont Evropa je podpořit všechny formy inovací a posílit jejich zavádění na trh. Za účelem rozvoje a zavádění průlomových inovací vytvářejících tržní příležitosti Komise navrhuje vytvoření Evropské rady pro inovace (ERI). Evropská rada pro inovace bude poskytovat přímou a cílenou podporu na průlomové inovace prostřednictvím dvou hlavních nástrojů – Pathfinder a Accelerator. Nástroj Pathfinder může rovněž podporovat univerzity prostřednictvím grantů na vysoce rizikové špičkové výzkumné projekty od rané fáze vývoje technologie až po fázi komerční.

Komise v současné době předpokládá, že výzkumné a technologické organizace (RTO) a univerzity budou moci požádat o podporu z nástroje Pathfinder v rámci Evropské rady pro inovace a využít grantu až do výše 100 % rozpočtu projektu na úrovni technologické připravenosti 1 až 5 a až do výše 70 % rozpočtu projektu na úrovni technologické připravenosti 6. K dosažení těchto cílů je však třeba, aby výzkum přecházel v inovace, jež znovu zavdají podnět k dalšímu výzkumu.

K synergiím s Evropským obranným fondem: Duplicita opatření v rámci programu Horizont Evropa a Evropského obranného fondu bude vyloučena.

K flexibilitě rozpočtu: Ustanovení o flexibilitě uvedené v čl. 9 odst. 3 návrhu nařízení Komise, kterým se zavádí program Horizont Evropa (RP), již omezuje odchýlení (+/-10 %), které může Komise v rámci ročního rozpočtového procesu navrhnout, aby bylo možné „reagovat na nepředvídané situace nebo nový vývoj a nové potřeby“. Ustanovení čl. 9 odst. 3 již ze své působnosti vylučuje Společné výzkumné středisko a část pilíře „Posílení Evropského výzkumného prostoru“. Vyloučení pilíře I z flexibility by však podstatně snížilo možnost reagovat na nepředvídané situace nebo nový vývoj, neboť více než 30 % celkového rozpočtu programu by bylo „zmrazeno“. Je důležité si

uvědomit, že Komise může odchylky v rámci 10% flexibility navrhnout pouze prostřednictvím ročního rozpočtového procesu, o němž i nadále v konečném důsledku rozhodují Rada a Evropský parlament.

K ukončování opatření: Možnost ukončit opatření, které ztratilo svůj význam, není nová a pracuje se s ní již v programu Horizont 2020 (viz čl. 50 bod 3.1 písm. h) vzorových grantových dohod v rámci programu Horizont 2020, v němž se stanoví, že Komise může ukončit akci, pokud tato akce ztratila svůj vědecký nebo technický význam). S ohledem na zásadu řádného finančního řízení má tato možnost zabránit tomu, aby Unie nadále financovala opatření, která pozbyla svého významu. Jako možné důvody ukončení byly doplněny důvody hospodářské a význam v rámci portfolia opatření, zejména v případě Evropské rady pro inovace a v případě misí, aby byla zahrnuta i opatření, jejichž význam s těmito hledisky souvisí. V souladu s článkem 133 finančního nařízení je příjemcům poskytnuta příležitost předložit před přijetím jakéhokoli rozhodnutí o ukončení připomínky s tím, že toto rozhodnutí musí obsahovat prostředky případné nápravy. Veškeré náklady, které příjemcům až do okamžiku ukončení vzniknou, jsou způsobilé, jestliže splňují požadavky na způsobilost nákladů.

K evropskému cloudu pro otevřenou vědu: Jak Komise uvedla ve svém sdělení o evropské iniciativě v oblasti cloud computing, snaží se vytvořit celoevropskou federaci stávajících infrastruktur výzkumných údajů, která odpovídá svému účelu, aby přešla od současné roztržitosti ke stavu, kdy je snadné údaje ukládat, vyhledávat, sdílet a opakovaně používat. V důsledku toho není pravděpodobné, že budou vyčleněny nové zdroje na budování nových infrastruktur. Komise již poskytuje a plánuje potřebnou finanční podporu na provádění evropského cloudu pro otevřenou vědu v souladu s politickými směry sdělení prostřednictvím projektů v rámci programu Horizont 2020. Opatření byla zahrnuta do pracovního programu na období 2016–2017 a do pracovního programu na období 2018–2020 s celkovým rozpočtem ve výši přibližně 600 milionů EUR. Patří sem i zahájení zvláštní výzvy „Provádění evropského cloudu pro otevřenou vědu“ (INFRAEOSC) v roce 2018, která podpoří zejména integraci služeb a mechanismus federace.

Komise v současné době zkoumá možnosti financování evropského cloudu pro otevřenou vědu v rámci programu Horizont Evropa s přihlédnutím k tomu, že je žádoucí, aby veřejné a soukromé zúčastněné subjekty navrhovaly a koordinovaly své priority v oblasti výzkumu a inovací ve spolupráci s Komisí.

K účasti Spojeného království v programu Horizont Evropa: Program Horizont Evropa, který bude založen na excelenci, otevřenosti a cíleném dopadu, především významnou měrou přispěje k vytvoření nových poznatků a technologií, podpoří vědeckou excelenci, pozitivně ovlivní růst a tvorbu pracovních míst a zároveň bude mít významný sociální a environmentální dopad. V jeho mezinárodním přesahu se odráží snaha Unie upevnit celosvětovou spolupráci v oblasti výzkumu a inovací a její odhodlání být otevřená světu.

Jakmile budou právní základy, které mají Rada a Evropský parlament přijmout, dostatečně stabilní, zahájí Komise předběžné rozhovory se zainteresovanými třetími zeměmi, aby připravila vyjednání dohod týkajících se jejich účasti na programech

Evropské unie, jež souvisejí s novým víceletým finančním rámcem na období 2021–2027. Jakmile se Spojené království stane třetí zemí, bude se moci v souladu s těmito podmínkami přidružit k programu Horizont Evropa i k programu Euratomu.

K otevřené vědě: Komise je potěšena, že Senát podporuje otevřenou vědu a zásady, díky nimž jsou výzkumné údaje dohledatelné, přístupné, interoperabilní a opětovně použitelné (zásady FAIR), a bere na vědomí jeho obavy spojené s potřebou odpovídajícího financování příslušných činností v rámci programu Horizont 2020.

Komise je silným zastáncem otevřeného přístupu a otevřené vědy a stojí v čele tvorby příslušných politik financování a vydávání doporučení členskými státy. Od počátku programu Horizont 2020 Komise systematicky a podstatnou měrou financuje projekty a infrastruktury v celé Unii, aby posílila politiky a postupy v oblasti otevřeného přístupu a otevřené vědy a zvýšila institucionální kapacitu v oblasti vydávání prací, většinou prostřednictvím pracovních programů pro výzkumné infrastruktury a elektronické infrastruktury, jakož i pracovního programu Věda se společností a pro společnost.

Důležité je, že Komise vyčlenila finanční prostředky na vydavatelskou platformu, která příjemcům grantů pomáhá plnit požadavky Komise na otevřený přístup tak, aniž by museli za vydávání prací v rámci otevřeného přístupu platit. V neposlední řadě budou pokryty náklady na správu údajů popsané v žádostech o grant a plánech správy údajů a poskytnuty podrobné pokyny ke způsobilosti nákladů na dohledatelné, přístupné, interoperabilní a opětovně použitelné údaje.

Podpora výzkumu a inovací v oblasti ochrany sladkých vod: Do návrhu programu Horizont Evropa je samozřejmě zahrnuta i ochrana sladkých vod. Řadu otázek v oblasti životního prostředí, které se týkají všech druhů ekosystémů, má konkrétněji řešit oblast intervence „Biologická rozmanitost a přírodní kapitál“ v klastru č. 5 „Potraviny a přírodní zdroje“. Pamatováno je i na řeky a vodní zdroje, k jejichž ochraně, uchovávání a využívání je zapotřebí systémový přístup. Pokud jde o kvantitativní rozměr využívání vody, zaměří se na výzvy spojené s opětovným využíváním a úsporou vody oblast intervence „Oběhové systémy“ v rámci téhož klastru.